

на прийняття рішень щодо доступу до інформації, вони діють від імені самого органу.

Таким чином, якщо інформація публікується на офіційній сторінці державного органу і відповідає визначенню публічної інформації, то цей допис можна вважати джерелом публічної інформації. Проте особисті повідомлення посадовців та службовців органів влади у соціальних мережах не є публічною інформацією і можуть висловлювати лише їх особисту точку зору.

Список літератури

1. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. Дата оновлення: 18.10.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (дата звернення: 25.02.2024).

*Науковий керівник: Людмила БОЖУК
канд. іст. наук, доцент*

УДК 930.25(477)ЦДЕА:008(043.2)

Ярослав ЯКУБЧАК

Національний авіаційний університет, Київ

«УКРАЇНСЬКИЙ МАРТИРОЛОГ ХХ СТ.»: ДОСВІД ЦЕНТРАЛЬНОГО ДЕРЖАВНОГО АУДІОВІЗУАЛЬНОГО ТА ЕЛЕКТРОННОГО АРХІВУ В ЗБЕРЕЖЕННІ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Соціальна пам'ять, являючись формою трансляції та передачі групових цінностей, є основою для збереження та формування національної ідентичності та самосвідомості. Саме тому в реаліях інформаційної війни проти України, ціль якої полягає у викривленні історичних фактів та свого роду «перезапису» української свідомості, все гостріше постає питання збереження історичної істини, що в сучасних реаліях корелює з поняттям виживання української національної ідентичності як такої. Яскравим прикладом забезпечення збереженості соціокультурної спадщини та формування сучасного символічного капіталу українського суспільства є інформаційно-пошуковий інтернет-проект «Український мартиролог ХХ ст.», що був представлений головою Архівної служби України Анатолієм Хромовим 6 листопада 2020 року під час прес-конференції в «Укрінформі» [2]. Являючись

інтегральною частиною великого міжнародного проекту «ЮНЕСКО» та керуючись у своїй реалізації законами «Про реабілітацію жертв репресій комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років» і «Про доступ до архівів репресивних органів комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років», дана розробка інтегрує в собі відомості архівних установ про постраждалих від комуністичних репресій в єдину інформаційну систему. Метою даного проекту є систематизація відомостей про комуністичні репресії українців, що зберігаються в архівних установах України, в єдину базу даних. Розміщена на офіційному сайті Архівної служби України, база даних проекту складається з переліків карток репресованих осіб, розподілених по каталогах архівних установ, із архівно-слідчих справ яких вони були сформовані. Картка репресованої особи містить інформацію про: ПІБ, національність, коротку характеристику роду занять, дати життя та смерті, відомості щодо арешту, обвинувачення та реабілітації, один або декілька фотодокументів (за наявності) та архівні дані, з яких була сформована карта [1].

На сьогоднішній день, установою, що централізовано займається обробкою відомостей проекту та внесенням їх до бази даних є Центральний державний аудіовізуальний та електронний архів (далі – ЦДАЕА), зокрема, її структурний підрозділ – відділ довідкового апарату. Центральні державні та обласні архівні установи у встановленому порядку комунікації надсилають матеріали до ЦДАЕА, де вони зазнають технічної обробки, необхідної для їхнього подальшого внесення до бази даних проекту та публікації на сайті Архівної служби України. На момент написання статті база даних проекту вміщувала в собі відомості про 126 350 постраждалих осіб. Кожне поповнення бази супроводжується відповідним дописом на офіційних сторінках ЦДАЕА та Архівної служби України для оперативного інформування громадськості.

У зв'язку зі соціальною значущістю поставленого перед установою завдання та необхідністю розроблення покрокового алгоритму обробки таких надходжень, в установі була розроблена інструкція, що уніфікує всі етапи опрацювання матеріалів. Викладені в інструкції положення ґрунтуються на практичному досвіді працівників ЦДАЕА, отриманому в ході робіт зі створення баз даних і їхнього наповнення картками б та фодокументами репресованих осіб, сформованих з архівно-слідчих справ, що знаходяться на зберіганні в архівних установах України. Цінність вищезазначеного досвіду та проекту загалом полягає в збереженні історичної, соціальної та колективної пам'яті. Як історична пам'ять – проект дозволяє утримувати в свідомості події минулих літ та поколінь, як соціальна – слугує формою передачі соціального капіталу, який у свою

чергу є корелятом ідейної однорідності суспільства, як колективна – один з чинників формування сучасної масової культури.

Окрему увагу слід приділити практичній цінності даного проекту, яка полягає в його безумовній корисності в генеалогічних дослідженнях та майбутній можливості інтеграції з іншими базами даних та міжнародними проектами, зокрема, з «FamilySearch», оскільки вміщує в собі ключові відомості про постраждалих, що дозволяють встановити родовід людини. Безперечно цінність проекту також для наукових досліджень. Маючи інформацію про рід занять, статті обвинувачення особи, населені пункти, з яких були репресовані особи, науковці матимуть змогу відтворити тенденції тих років, встановивши закономірності репресій українського народу, що сприятиме формуванню національного соціального капіталу в його негативному зрізі.

Загалом, проект «Український мартиролог ХХ ст.» є безцінним джерелом інформації як для істориків, так для людей, що прагнуть віднайти своїх родичів та реабілітувати їхній статус перед суспільством. Досвід ЦДАЕА дає змогу зрозуміти як саме реалізується проект у практичній площині; оприлюднення даного досвіду у вигляді інструкції робить можливим іншим архівним установам краще зрозуміти його процеси.

Список літератури

1. Інструкція з опрацювання матеріалів Державних архівних установ та наповнення бази даних «Український мартиролог ХХ ст.». Державна арх. служба України, ЦДАЕА; уклад. Ярослав Якубчак. Київ, 2023. 48 с.

2. Український мартиролог ХХ ст. *Державна архівна служба України: офіційний вебпортал*. URL: <https://archives.gov.ua/um.php>.

*Науковий керівник: Людмила БОЖУК,
канд. іст. наук, доцент*